

Ett 20-årsminne.

Carl August Schönqvist, den förste ungsocialistiske värnpliktsvägraren.

Axel Holmström

1923

Religiösa krigstjänstvägrare har det funnits i årtusende. Bland de gamla judarna fanns det en religiös sekt Essenerna, som århundraden före vår tidräkning vägrade att gå i krig.

Bland de första kristna fanns det ock många som vägrade att gå i krig. Många av dessa modiga, konsekventa fredsmän blevo avrättade för sin vägran att delta i människoslaktningarna.

Under slutet av förra århundradet vägrade en del svenska religiösa unga män att delta i mordövningarna. De blevo alla dömda till fängelse eller straffarbete. Sedan dess har nästan årligen några svenska kristna värnpliktsvägrare dömts.

Sedan ett par år dömas de kristna värnpliktsvägrarna ej till fängelsestraff. Riksdagen har som bekant befriat dem från att delta i mordövningarna, de få i stället delta i civilt arbete för staten.

Som jag meddelade i marsnumret inlämnade en av Stockholms Norra Socialistiska Ungdomskl:s medlemmar i februari 1903 en skrivelse till Stockholms rullföringsområde, vari han skrev att han ej kom att inställa sig vid något regemente.

Då Josef E. Andersson, så hette denne klubbist, ej kom till regementet, togs han av polisen en vecka efter inryckningen. Han fördes till en kasärn ute på Kungsholmen. Han vägrade att taga på sig uniformen, men tjänst villigt manskap hjälpte honom på med den. Därefter dömdes han till 5 dagars arrest för det han ej infunnit sig vid regementet.

Då vi lyckats taga reda på till vilket regemente han förts, gick jag och en kamrat ut till kasärnen för att tala med den *häktade* kamraten. Till vår stora förvåning träffade vi honom på kasärngården. Han hade trott på officerarnas hotelser och lovat tjänstgöra som militärbetare.

En annan Stockholmsklubbist, bageriarbetaren Carl Aug. Schönqvist sände ej någon skrivelse till militärmyndigheterna, tvärtom han inställde sig vid beväringsskrivningen, blev undersökt av läkare o. inskriven som värnpliktig - mördarpliktig borde det heta. Beväringssboken förstörde han och för oss kamrater förklarade Schönqvist att han kom att vägra.

Den 1 maj skulle Schönqvist enligt ordern inställas ig vid Göta livsgarde. Men den dagen deltog han i demonstrationen och bar klubbarnas nya demonstrationsfana på vilken det lästes i stora röda bokstäver: *Ned med militarismen!*

Och sedan fortsatte Schönqvist med sitt nyttiga arbete i bageriet.

Den 23 1903 maj kom polisen o. förde honom till Göta livsgardes snuskiga förvaringsarrest.

Den 25 maj stod Schönqvist inför krigsrätten. Han förklarade där: "Det vore både dumt och uselt att ikläda sig bödelsdräkten. Det ligger mig nära om hjärtat att det skall vara fred mellan alla människor."

Han framhöll vidare att det ej var av religiösa motiv, som han vägrade delta i mordövningar.

Advokaten Sigurd Dahlbäck, som försvarade Schönqvist, framhöll med skärpa det ovärdiga i att ett civiliserat samhälle dömer en man vars övertygelse förbjuder honom att delta i människoslaktningar. Dahlbäck erinrade också om § 16 i regeringsformen: "konungen bör ingens samvete tvinga eller tvinga låta". Schönqvist borde därför befrias från straff.

Krigsrätten kunde ej dela adv. Dahlbäcks uppfattning. Schönqvist dömdes till en månad och åtta dagars fängelse.

Schönqvist har sedan liksom alla de ungsocialister som sedan vägrat militärtjänst dömts till mycket strängare straff. Och de flesta religiösa som tidigare vägrat hade även ådömts längre straff.

Schönqvist avtjänade sitt straff på Långholmen. Han var den förste *ungsocialist*, som tog in på detta statens pensionat. Hinke Bergegren satt inburad där 3 månader 1892, men ungsocialismen var ju då ett okänt begrepp.

Då vi en vacker julimorgon mötte Schönqvist på Långholmen fanns där varken polis eller militär. Schönqvist var alltså fri för det året.

1904 tog polisen ej Schönqvist.

Men 1905 inburades han åter för sin fredsgärning och det året var det en ungsocialist till som vägrade. Därom skall jag berätta i nästa nummer.

Det Anarkistiska Biblioteket

Axel Holmström
Ett 20-årsminne.
Carl August Schönqvist, den förste ungsocialistiske värnpliktsvägraren.
1923

Moderjorden juni 1923

www.anarkistiskabiblioteket.se